

Beata Skubiak

Uniwersytet Szczeciński

WPLYW FUNDUSZY STRUKTURALNYCH NA ROZWÓJ REGIONU ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Streszczenie: Artykuł jest próbą refleksji nad pierwszymi efektami europejskiej polityki spójności w województwie zachodniopomorskim. Analiza kierunków wydatkowania środków w ramach europejskiej polityki strukturalnej w regionie zachodniopomorskim pozwala stwierdzić, że realizowana była polityka wyrównywania poziomu i osiągania spójności zwłaszcza w sferze społecznej. Natomiast znacznie słabiej realizowana polityka wywiązywała się z deklarowanych w dokumentach strategicznych celów długofalowego rozwoju konkurencyjnej gospodarki.

Słowa kluczowe: fundusze strukturalne Unii Europejskiej, rozwój regionalny, Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego.

1. Wstęp

Perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2007-2013 przyporządkowuje wydatki kierunkom nakreślonym przez Strategię lizbońską. System wdrażania funduszy unijnych w Polsce w ramach perspektywy finansowej Wspólnoty Europejskiej na lata 2007-2013 określa Narodowa Strategia Spójności 2007-2013 (NSS), której cele są realizowane za pomocą następujących programów operacyjnych współfinansowanych ze środków strukturalnych:

- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ),
- Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO IG),
- Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL),
- Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW),
- Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna (PO PT),
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT),
- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO).

Niniejsze opracowanie przedstawia realizację Regionalnego Programu Operacyjnego w Województwie Zachodniopomorskim (RPO WZ), który w perspektywie finansowej 2007-2013 finansowany jest z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), oraz podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, czy realizacja RPO przyczynia się do wspierania procesów rozwoju społeczno-gospodarczego województwa, sformułowanych w RPO WZ na lata 2007-2013.

2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013

Celem głównym RPO WZ jest rozwój województwa zmierzający do zwiększenia konkurencyjności gospodarki, spójności przestrzennej i społecznej oraz wzrostu poziomu życia mieszkańców.

Realizacja celu głównego Regionalnego Programu Operacyjnego ma się przyczynić do osiągnięcia założeń odnowionej Strategii lizbońskiej, a także realizacji priorytetów polityki regionalnej UE, ustanowionych dla celu Konwergencja. Cel główny programu jest spójny z celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, określonym jako tworzenie warunków do wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Ambicją województwa zachodniopomorskiego jest osiągnięcie w roku 2015, m.in. dzięki interwencji funduszy strukturalnych w latach 2007-2013, poziomu PKB na jednego mieszkańca w wysokości 70% średniej dla 27 krajów Wspólnoty. Cel główny Programu wpisuje się w cel główny sformułowany dla Strategii Rozwoju Kraju – podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski, poszczególnych obywateli i rodzin. Osiąganie celu głównego należy rozumieć jako uzyskanie wzrostu poziomu PKB na mieszkańca mierzonego na poziomie województwa, w porównaniu ze średnią UE, a także uzyskanie poprawy wartości podstawowych wskaźników społeczno-gospodarczych.

Dynamiczny rozwój województwa założony w programie operacyjnym na lata 2007-2013 będzie możliwy dzięki wprowadzeniu gospodarki regionu na ścieżkę intensywnego wzrostu w kierunku innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy. Wyzwaniem będzie doprowadzenie do równomiernego wzrostu gospodarczego województwa, zmierzającego do pokonania różnic w rozwoju podregionów. Należy przezwyciężyć bariery w postaci niskiej jakości i niedrożności istniejącego systemu transportowego oraz poprawić stan środowiska naturalnego. Podniesienie jakości życia mieszkańców oparte będzie m.in. na zwiększeniu dostępności infrastruktury technicznej oraz umiejętnym wykorzystaniu potencjału turystycznego i kulturalnego regionu. Działania powinny iść w kierunku stworzenia jednolitego (sieciowego) systemu wsparcia, którego jednym z elementów będzie rozbudowany system dotacji finansowych oczekiwanych stawianym przez sektor MŚP. Rozwój społeczno-gospodarczy w dłuższej perspektywie wyrazi się m.in. poprzez wzrost PKB na 1 mieszkańca oraz zmniejszenie stopy bezrobocia.

Cele szczegółowe RPO WZ sformułowano następująco:

- wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania,
- poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i spójności terytorialnej województwa,
- poprawa warunków życia poprzez zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz zwiększenie bazy społecznej województwa.

3. Stan wdrażania programów operacyjnych według programów i obszarów tematycznych RPO na dzień 31 grudnia 2009

W latach 2007-2015 do województwa zachodniopomorskiego trafi 1551,94 mln euro w ramach działań objętych Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015. Wartość dofinansowania unijnego, obejmująca środki w ramach Narodowej Strategii Spójności oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, szacowana jest na 1294,64 mln euro. Udział środków krajowych kalkulowany jest na 257,30 mln euro. W ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013 do województwa zachodniopomorskiego trafi 1095,98 mln euro funduszy unijnych, przeznaczonych na inwestycje. Kwota obejmuje alokację na Regionalny Program Operacyjny oraz regionalny komponent PO Kapitał Ludzki. Dla porównania w latach 2004-2006 w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego alokacja dla województwa zachodniopomorskiego wyniosła 139,97 mln euro. Na realizację Regionalnego Programu Operacyjnego zachodniopomorskie otrzymało 835,44 mln euro. W ramach regionalnego komponentu PO Kapitał Ludzki województwo będzie dysponować kwotą 260,54 mln euro. W regionie tym będą także realizowane projekty objęte pozostałymi krajowymi programami operacyjnymi. Na listę podstawową projektów indywidualnych dla PO Infrastruktura i Środowisko oraz PO Innowacyjna Gospodarka zostało wpisanych 30 projektów (w tym przedsięwzięcia przewidziane do realizacji na obszarze więcej niż jednego województwa), natomiast na liście rezerwowej znalazło się 17 projektów.

Tabela 1. Płatności na rzecz beneficjentów według programów operacyjnych (w zł)

Program operacyjny	Płatności 2008	Płatności 2009	Przyrost w stosunku do 2008 r.
RPO Małopolskie	46 203 521,89	394 374 299,73	348 170 777,84
RPO Opolskie	9 887 131,28	278 177 275,19	268 290 143,91
RPO Podlaskie	4 388 013,29	226 661 238,67	222 273 225,38
RPO Podkarpackie	6 494 163,28	179 325 105,11	172 830 941,83
RPO Pomorskie	4 134 274,83	428 799 879,99	424 665 605,16
RPO Śląskie	275 815,22	290 623 562,56	290 347 747,34
RPO Świętokrzyskie	4 034 307,43	212 831 459,68	208 797 152,25
RPO Warmińsko-Mazurskie	9 244 387,06	242 968 752,66	233 724 365,60
RPO Wielkopolskie	9 782 115,65	931 126 094,18	921 343 978,53
RPO Zachodniopomorskie	1 463 411,54	468 879 695,01	467 416 283,47
Łącznie	1 095 841 466,52	16 441 289 859,50	15 345 443 392,98

Źródło: [Sytuacja społeczno-gospodarcza... 2010, s. 32].

Sytuacja w zakresie płatności w ujęciu terytorialnym (zob. tab. 2) wskazuje, że zachodniopomorskie zalicza się do grupy województw, w których nastąpił duży postęp w płatnościach na rzecz beneficjentów – prawie 1,5 mld zł. W województwie

zachodniopomorskim, podobnie jak w mazowieckim i śląskim, znaczące zwiększenie płatności możliwe było dzięki rozpoczęciu działań w ramach programów krajowych, m.in. PO IiS czy PO IG. Płatności na rzecz beneficjentów dowodzą zmian, jakie zaszły w latach 2008-2009 w wydatkach klasyfikowanych według kategorii interwencji funduszy strukturalnych.

Tabela 2. Płatności na rzecz beneficjentów w ujęciu terytorialnym (w zł)

Obszar realizacji	2008	2009	Przyrost w stosunku do 2008 r.
Cały kraj	17 926 679,91	1 720 379 483,43	1 702 452 803,52
Dolnośląskie	79 103 711,32	794 035 801,51	714 932 090,19
Kujawsko-pomorskie	63 627 178,86	499 734 638,45	436 107 459,59
Lubelskie	78 212 982,36	583 118 772,16	504 905 789,80
Lubuskie	17 797 454,88	1 140 756 234,31	1 122 958 779,43
Łódzkie	44 592 044,29	758 198 271,18	713 606 226,89
Małopolskie	103 608 392,44	721 870 818,81	618 262 426,37
Mazowieckie	110 850 540,03	2 875 084 256,72	2 764 233 716,69
Opolskie	40 440 344,19	369 786 435,24	356 346 091,05
Podkarpackie	85 996 356,46	706 386 889,06	620 390 532,60
Podlaskie	33 645 061,68	475 142 682,73	441 497 621,05
Pomorskie	60 348 678,04	693 123 625,75	632 774 947,71
Śląskie	101 741 160,35	1 283 180 378,86	1 181 439 218,51
Świętokrzyskie	54 616 738,14	446 942 965,94	392 326 227,80
Warmińsko-mazurskie	83 478 014,95	569 289 504,55	485 811 489,60
Wielkopolskie	42 229 948,66	1 216 550 690,76	1 174 320 742,10
Zachodniopomorskie	77 626 179,97	1 560 708 410,05	1 483 082 230,08
Łącznie	1 095 841 466,52	16 441 289 859,50	15 345 448 392,98

Źródło: [Sytuacja społeczno-gospodarcza... 2010, s. 33].

Pod względem liczby złożonych wniosków o dofinansowanie beneficjenci w województwie zachodniopomorskim złożyli 1306 wniosków (13. lokata) i były to głównie wnioski finansowane z RPO (957 wniosków). Całkowita wartość zatwierdzonych projektów osiągnęła kwotę 9765 mln zł, z czego 55,4% stanowiły środki zakontraktowane w ramach PO IiŚ, 43% w ramach PO IG. Pod względem ogólnej wartości zatwierdzonych wniosków województwo zachodniopomorskie zajęło 10. miejsce. Na koniec grudnia 2009 r. beneficjenci z województwa zachodniopomorskiego podpisali zaledwie 358 umów o dofinansowanie (najmniej ze wszystkich województw – ok. 3% ogółu podpisanych umów), o łącznej wartości 4377 mln zł. W województwie zachodniopomorskim umowy te dotyczyły głównie wsparcia realizacji projektów w zakresie RPO (73%). Niewiele umów podpisano w obszarach PO IiŚ (7,3%) oraz PO IG (17,9%).

Tabela 3 dowodzi, że w przypadku województwa zachodniopomorskiego liczba wniosków o płatność wzrosła 16-krotnie, ale były to wnioski o niskiej wartości, da-

jącej zaledwie 3-krotny wzrost wartości w stosunku do czerwca 2009. W przypadku wniosków o dofinansowanie i umów o dofinansowanie projektów proces zwiększania się ich liczby i wartości był w analizowanym województwie największy – liczba złożonych wniosków wzrosła 10-krotnie, a ich wartość 5-krotnie, natomiast liczba zawartych umów zwiększyła się 3-krotnie, dając 2,5-krotnie wyższą wartość umów (zob. tab. 3).

Tabela 3. Indeksy ilości i wartości złożonych wniosków o dofinansowanie, podpisanych umów oraz złożonych wniosków o płatność w stosunku do okresu poprzedniego (czerwiec 2009 = 100)

Wyszczególnienie	Wnioski o dofinansowanie	Umowy	Wnioski o płatność	Wnioski o dofinansowanie	Umowy	Wnioski o płatność
	Wzrost liczby (w %)			Wzrost ogólnej wartości (w %)		
RAZEM	419	277	666	536	309	719
Dolnośląskie	455	177	1 228	461	199	4 311
Kujawsko-pomorskie	366	225	810	422	215	968
Lubelskie	441	206	356	557	217	1 093
Lubuskie	356	296	1 447	282	190	253
Łódzkie	477	252	570	498	207	973
Małopolskie	341	204	551	636	264	312
Mazowieckie	546	433	838	571	547	1 191
Opolskie	247	228	489	328	187	538
Podkarpackie	282	486	1 153	371	215	1 923
Podlaskie	392	189	520	410	195	610
Pomorskie	423	227	922	379	307	3 491
Śląskie	408	407	864	653	459	1 693
Świętokrzyskie	480	224	413	372	221	660
Warmińsko-mazurskie	429	268	434	423	242	1 251
Wielkopolskie	365	643	591	675	369	469
Zachodniopomorskie	1 079	335	1 609	491	255	281

Źródło: [Departament Programów Ponadregionalnych...].

Postęp w wydatkowaniu środków EFRR, rozumiany jako wartość zrefundowanych wydatków w stosunku do wartości środków zakontraktowanych w umowach o dofinansowanie projektów, świadczy o poziomie zaawansowania w realizacji umów. Z analiz wynika (zob. tab. 4), że najwyższy poziom refundacji wydatków w województwie zachodniopomorskim nastąpił w ramach PO Infrastruktura i Środowisko, gdzie wnioski o płatność opiewają na kwotę równą 50% wartości podpisanych umów; w przypadku RPO jest to 36% (średnia krajowa wynosi 26%), natomiast najniższy poziom refundacji wydatków nastąpił w ramach PO IG – 10% wartości podpisanych umów.

Tabela 4. Wartość środków EFRR we wnioskach o płatność w stosunku do wartości środków EFRR w podpisanych umowach o dofinansowanie projektów według programów operacyjnych

Wyszczególnienie	RAZEM	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej	16 Regionalnych Programów Operacyjnych
w %					
RAZEM	19	8	20	18	26
Dolnośląskie	17	4	3	x	28
Kujawsko-pomorskie	21	11	2	x	29
Lubelskie	21	5	17	15	34
Lubuskie	45	12	62	x	28
Łódzkie	15	10	1	x	20
Małopolskie	13	7	2	x	20
Mazowieckie	28	4	51	x	28
Opolskie	29	10	0	x	37
Podkarpackie	21	9	26	20	23
Podlaskie	25	6	9	25	36
Pomorskie	15	7	7	x	20
Śląskie	9	9	7	x	17
Świętokrzyskie	20	8	12	9	31
Warmińsko-mazurskie	15	39	1	14	15
Wielkopolskie	25	4	3	x	36
Zachodniopomorskie	43	10	50	x	36
Projekty ponadregionalne	11	12	7	41	x

Źródło: [Departament Programów Ponadregionalnych...].

4. Ocena sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zachodniopomorskiego w 2009 r. na tle lat poprzednich

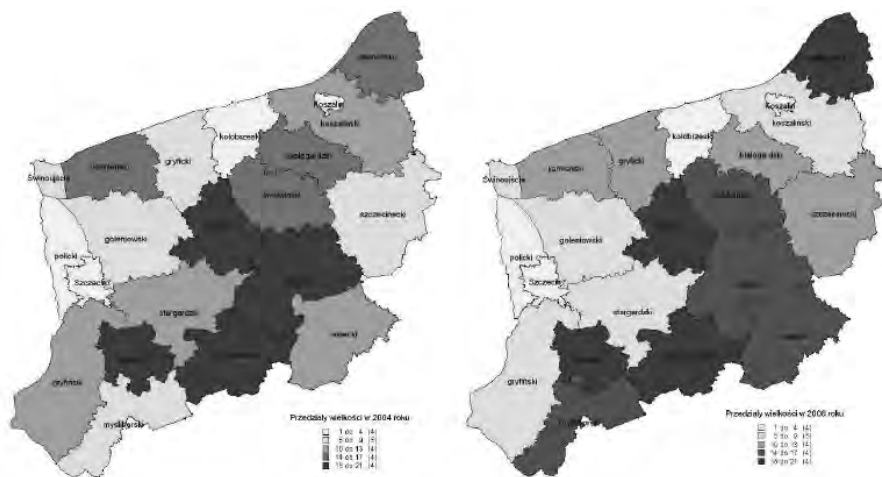
Podstawowym wskaźnikiem badania poziomu i dynamiki regionalnej wykorzystywanym w badaniach konwergencji regionalnej jest PKB na mieszkańca i jego realna zmiana. Należy zauważyć, że na wysokość regionalnego PKB w tym ujęciu największy wpływ ma poziom zamożności danego kraju. Analiza danych związanych z PKB pokazuje, że w ostatnich 10 latach rola gospodarcza województwa zachodniopomorskiego, w porównaniu z innymi regionami Polski i UE, uległa znaczącemu obniżeniu [Raport... 2010]. Można je oszacować na poziomie 10%, natomiast największy spadek wystąpił w Szczecinie – ok. 30%. Pomimo że PKB województwa zachodniopomorskiego w latach 1999-2008 systematycznie rósł, zmniejszał się jednak jego udział w krajowym PKB. W 1996 r. przy potencjale ludnościowym woje-

wództwa wynoszącym 4,44% mieszkańców Polski, PKB gmin tworzących obecne województwo zachodniopomorskie stanowił 4,60% krajowego PKB. W 2000 r. udział województwa w krajowym PKB wynosił 4,51%, by w 2007 r. osiągnąć poziom 4%, mimo że w analogicznym okresie wzrósł z 33 599 mln do 46 904 mln zł. W okresie 1999-2006 udział Pomorza Zachodniego w krajowym PKB zmniejszył się aż o 9,65%, co było największym, wyróżniającym się spadkiem w skali kraju. W okresie 1999-2006 województwo zachodniopomorskie było najwolniej rozwijającym się polskim regionem, pod koniec tego okresu PKB na mieszkańca było o 8,9 punktu procentowego niższe od średniej krajowej. Największy wpływ na taki wynik miało spowolnienie rozwoju w okresie 2001-2003. Poziom PKB na głowę mieszkańca jako procent średniej unijnej (UE=100) wahał się na Pomorzu Zachodnim pomiędzy 23 a 28% i miał łagodną tendencję wzrostową. Region rozwijał się jednak zdecydowanie wolniej w stosunku do wszystkich regionów referencyjnych UE – obszarów na poziomie NUTS-2 o zbliżonej charakterystyce, w tym także wobec regionów polskich.

Zwraca uwagę fakt, że w województwie zachodniopomorskim silniejsza była tendencja spadkowa wzrostu PKB niż przeciętnie w kraju, natomiast w późniejszych okresach wzrostu jego dynamika rozwojowa była słabsza niż w innych częściach kraju. Zachodniopomorskie jest jedynym regionem nowych krajów członkowskich (spośród regionów referencyjnych), które osiągnęło wzrost poniżej 60%. Zmiany w tempie rozwoju gospodarczego nie zachodziły równomiernie na terenie całego województwa. W okresie 2000-2006 PKB podregionu koszalińskiego stale oscylował wokół 83,0%, a w 2007 r. spadł z 83,2 do 80,8%. PKB podregionów szczecińskiego i stargardzkiego w latach 2000-2006 stale tracił w stosunku do średniej krajowej, jednak w 2007 r. w obydwu podregionach odnotowano wzrost. Systematycznie spadał PKB podregionu miasto Szczecin – w 2007 r. ze 132,0% do 128,1% średniego PKB na mieszkańca w kraju. Szczegółowe analizy korelacyjne PKB wykazały, że w województwie zachodniopomorskim w ostatnich latach wielkość ta w decydującym stopniu (98%) zależy od poziomu zatrudnienia. Pozostałe czynniki (np. innowacyjność) nie odgrywają znaczącej roli. Może to być jedną z przyczyn wolniejszego niż w innych regionach tempa wzrostu PKB, a z pewnością oznacza groźbę dalszego spadku konkurencyjności województwa w dłuższej perspektywie.

Mapy (rys. 1 i 2) prezentują powiaty, w których firmy w latach 2004 i 2008 były najbardziej produktywne, czyli powiaty policki i kołobrzescki oraz miasta Szczecin i Koszalin. W drugiej grupie pozycję utrzymały powiaty miejski Świnoujście i goleniowski. Uwagę zwraca pogorszenie się pozycji powiatów leżących na peryferiach województwa – sławieńskiego (spadek do najniższej klasy), szczecineckiego, wałęckiego i myśliborskiego (o dwie klasy). Awans zanotowały powiaty graniczące ze Szczecinem: gryfiński i stargardzki, a także powiaty białogardzki, kamieński i drawski. Głębszej analizie wymaga sytuacja w powiecie gryfickim, który zanotował spadek pomimo rozwoju turystyki w gminach przymorskich. Miejsca w najniższej klasie zachowały powiaty: choszczeński, łobeski i świdwiński. Powyższy obraz może

świadczą o kształtowaniu się procesów metropolizacyjnych wokół Szczecina. Pozostałe tendencje mają charakter lokalny, lecz z pewnością nie sygnalizują wzrostu spójności wewnętrznej w regionie.

Rys. 1. Ranking powiatów województwa zachodniopomorskiego pod względem wskaźnika produktywności firm w 2004 r.

Rys. 2. Ranking powiatów województwa zachodniopomorskiego pod względem wskaźnika produktywności firm w 2008 r.

Źródło: [Raport o stanie... 2010, s. 6].

Wartość produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca spadła w Szczecinie z niemal 15 tys. zł w 2004 r. do 11,5 tys. w 2007 r. Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje przy tym jeden z najwyższych w kraju udziałów procentowych zatrudnionych w sektorze usług w stosunku do pracujących ogółem – jest to charakterystyczna cecha rynku pracy krajów rozwiniętych gospodarczo. Dla gospodarki regionu istotne źródło przychodów stanowi eksport. W 2007 r. 28 061 podmiotów z obszaru województwa zachodniopomorskiego eksportowało towary o łącznej wartości 2 559 648 410 zł. Największy udział w eksporcie ogółem miało przetwórstwo przemysłowe, które w badanym okresie charakteryzowało się najbardziej dynamicznym wzrostem. W latach 2002-2008 jego udział przekraczał 70% ogólnej wartości eksportu województwa. Drugą co do wielkości eksportu grupę branżową stanowiły transport, gospodarka magazynowa i łączność – od 5 do 15% ogółu eksportu.

Zachodniopomorskie należy do województw o najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (stopa bezrobocia na dzień 31 grudnia 2009 r. wynosiła 17,7%) i najniższym poziomie aktywności zawodowej. Wskaźnik zatrudnienia obrazujący udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (na dzień 31 grudnia 2008 r.

równał się 45,6%) utrzymuje się na poziomie najniższym w Polsce i jest o 5 punktów procentowych niższy niż średnia krajowa.

Przestarzała struktura gospodarki województwa sprawia, że na przestrzeni lat 2004-2007 jego udział w ogólnopolskich nakładach na badania i rozwój spadł z 4,1% do 1,7%. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych w 2006 r. wyniosły 303,9 mln zł, co stanowiło 1,8% ogółu nakładów w kraju.

Przez długie lata profil i struktura wykształcenia mieszkańców regionu były nastawione na obsługę gospodarki w sektorach o niskim stopniu zaawansowania technologicznego. Obecnie zaczyna się to zmieniać. Liczba studentów szkół wyższych w województwie nadal nie odbiega znacząco od poziomu innych regionów, jednak w latach 2004-2008 wskaźnik ten systematycznie zmniejszał się, z 532 do 462, schodząc poniżej średniej krajowej (501) w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

Tabela 5. Realizacja celów szczegółowych sformułowanych w RPO WZ

Wyszczególnienie	2005	2006	2008
Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania – miernik:			
1) zatrudnienie w jednostkach naukowo-badawczych, rozwojowych, w szkołach wyższych (lokata)	2026 (10)	2249 (10)	1946 (10)
2) nakłady na działalność badawczo-rozwojową w mln zł (lokata)	70,0 (11)	81,7 (11)	125,2 (11)
3) nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle w mln zł (lokata)	372,9 (11)	303,9 (12)	378,8 (13)
4) osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (lokata)	162958 (8)	164075 (8)	165807 (8)
Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i spójności terytorialnej województwa – miernik:			
1) nakłady inwestycyjne w mln zł (lokata)	4797,2 (10)	6495,0 (7)	9023,0 (9)
2) PKB <i>per capita</i> (lokata)*	22494 (6)	23924 (6)	27708 (7)
3) przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu (w %) (lokata)	x	88,0 (6)	91,9 (9)
Poprawa warunków życia poprzez zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz zwiększenie bazy społecznej województwa – miernik:			
1) ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków (%) (lokata)	59,8 (9)	60,4 (10)	60,1 (11)
2) liczba uczniów na 1 nauczyciela (lokata)	15 (10)	15 (14)	14 (8)
3) nauczanie dodatkowe języków obcych – język angielski (w tys.) (lokata)	28,3 (12)	43,8 (11)	17,3 (11)
4) łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności (lokata)	46,2 (7)	46,3 (6)	47,1 (8)
5) liczba studentów (lokata)	86147 (10)	82921 (10)	78246 (10)

*Dane dotyczące PKB *per capita* dotyczą odpowiednio lat 2004, 2005, 2007.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

5. Wnioski

Efektywność wykorzystania środków finansowych europejskiej polityki regionalnej zależy od kilku grup czynników [Kozak 2006]:

- 1) podstaw teoretycznych i modelu rozwoju kraju,
- 2) strategii rozwoju (i dokumentów operacyjnych) wynikających z powyższych,
- 3) systemu instytucjonalnego kraju,
- 4) systemu zarządzania polityką regionalną.

Dokumenty strategiczne polityki regionalnej województwa wprowadzie deklaratywnie obejmują działania wspierające rozwój nowoczesnej gospodarki, ale w praktyce były one bardzo słabo realizowane. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego, Regionalna Strategia Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim oraz Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego ujmują działania wspierające innowacje organizacyjne i technologiczne, prowadzenie prac badawczo-rozwojowych przez przedsiębiorstwa, tworzenie regionalnych centrów innowacyjnej przedsiębiorczości, a także rozwijanie infrastruktury zapewniającej komercjalizację innowacji (transfer wiedzy z instytucji badawczych do przedsiębiorstw), a także wspierają rozwój instrumentów finansowych pozwalających na wprowadzanie inwestycji technologicznych. Jednak w dużej mierze, jak pokazuje praktyka, zapisy te pozostają jedynie w sferze deklaratywnej lub są realizowane w sposób marginalny. Analiza kierunków wydatkowania środków w ramach europejskiej polityki strukturalnej w regionie zachodniopomorskim pozwala stwierdzić, że realizowana jest polityka wyrównywania poziomu i osiągnięcia spójności zwłaszcza w sferze społecznej. Natomiast znacznie słabiej wywiązuje się z deklarowanych w dokumentach strategicznych chęci długofalowego rozwoju konkurencyjnej gospodarki. Realizacja polityki strukturalnej w latach 2007-2009 bardziej przyczynia się do poprawy poziomu życia mieszkańców niż tworzenia długofalowych podstaw rozwoju.

Mimo że w ramach programów operacyjnych zachodniopomorskie otrzymało największe dofinansowanie na 1 mieszkańca w kraju (1781,4 zł), nie przyczynia się to jednak do zmiany zajmowanej przez nie lokaty pod względem PKB *per capita* (rok 2004 – lokata 7., 2006 i 2007 – lokata 7.). PKB *per capita* w zachodniopomorskim rozwijało się najwolniej – jego poziom w 1999 r. jeszcze przekraczał średnią krajową (101,2), ale w kolejnych latach obniżył się i w 2009 r. stanowił jedynie 89,8% średniej krajowej (spadek o ponad 10 punktów procentowych). Nie można zatem stwierdzić, że w przypadku województwa zachodniopomorskiego występuje proces konwergencji społeczno-gospodarczej oraz osiąga się cele sformułowane w RPO WZ (zob. tab. 5).

Literatura

- Departament Programów Ponadregionalnych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, na podstawie danych wygenerowanych przez IK NSRO z KSI SIMIK 07-13, stan na 31 grudnia 2009 r.
- Kozak M.W., *System zarządzania europejską polityką regionalną w Polsce w pierwszym okresie po akcesji*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2006, nr 2(24).
- „Przegląd Regionalny” nr 4, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010.
- Raport o stanie województwa zachodniopomorskiego*, Urząd Marszałkowski, Wydział Polityki Regionalnej, Szczecin 2010.
- Rocznik Statystyczny Województw 2006*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007.
- Rocznik Statystyczny Województw 2007*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2008.
- Rocznik Statystyczny Województw 2009*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2010.
- Regionalna Strategia Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim*, Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego SA, Szczecin 2005.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013*, Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2007.
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2005.
- Sytuacja społeczno-gospodarcza Polski i regionów w 2009 r. na tle lat poprzednich*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010.

IMPACT OF EUROPEAN UNION STRUCTURAL FUNDS ON THE GROWTH OF WEST POMERANIA VOIVODESHIP

Summary: The article is an attempt to think over the first effects of the European cohesion policy in Western Pomerania Voivodeship. The analysis of spending resources in the European structural policy in the Western Pomerania region lets us state that the policy of levelling and achieving the consistency mainly in the social sphere was implemented. By contrast, the structural policy much worse delivered the wishes of long-term development of competitive economy which was declared in strategic documents.